

Kongressen 2016
Partistyrelsens
förslag till ekologiskt-
ekonomiskt program

Ekologiskt-
ekonomiskt
punktprogram

Vänsterpartiet
2015

Partistyrelsens förslag till ekologiskt-ekonomiskt punktprogram

1) Det är nu vi kan bygga vår framtid

2) 1. Perspektiv och grundläggande argument

- 3) Klimatförändringen innebär en allvarlig och akut utmaning. Men den innebär också en historiskt unik möjlighet att bygga ett bättre och mer hållbart samhälle, där social välfärd och global rättvisa kan uppnås inom ramen för ekologiskt hållbara gränser.
- 4) Kapitalismens drivkraft är inte att producera för att tillfredsställa mänskliga behov, utan för största möjliga vinst för ägarna. Samhällssystem som försökt konkurrera med kapitalismen har ofta kopierat dess fokus på snabb materiell tillväxt. De ohållbara globala produktions- och konsumtionsmönster som drivits fram av dessa systemlogiker har skapat större årliga ekologiska fotavtryck än planeten långsiktigt kan bära. Fossilkapitalet spelar här en särskilt destruktiv roll eftersom dess hela existens vilar på fortsatta klimatutsläpp.
- 5) Varje effektivt omställningsprogram måste se till att kapitalets vinstmaximering underordnas hänsynen till planetens ekologiska gränser och till grundläggande mänskliga behov. Den ekonomiska politiken måste verka aktivt för detta och styra den ekonomiska utvecklingen i en riktning som är anpassad till de ramar som klimat och ekologi sätter upp. Endast en tillväxt som går att förena med omställning till ett hållbart samhälle – det vill säga en socialt och ekologiskt hållbar utveckling – kan accepteras.
- 6) Kapitalismen fördelar jordens resurser extremt ojämnt, mellan klasser, mellan rika och fattiga länder och – i samspel med patriarkala strukturer – mellan kvinnor och män. Länder, regioner och individer måste hålla sig inom ett rättvist miljöutrymme, det vill säga den mängd resurser som vi kan använda utan att tvinga andra människor att använda sig av en mindre mängd resurser, nu eller i framtiden. Miljöutrymmet är inte statiskt. Det kan minska ytterligare genom rovdrift och miljöförstöring, men också ökas genom mer miljövänliga produktionsmetoder.
- 7) Vi vill skapa ett rikare, mer jämlikt och demokratiskt samhälle med utvecklad välfärd och ökad livskvalitet, där ekonomin drar åt samma håll som de ekologiska och sociala behoven istället för att – som idag – undergräva dem.

8) Omställningen behöver vara rödgrön

- 9) Ska klimatförändringarna kunna stoppas måste den ekonomiska politiken vara grön i meningen att den anpassas till de ramar som klimat och ekologi sätter upp.
- 10) Av flera skäl kan omställningen bara lyckas och vinna folkligt stöd om den utöver det gröna perspektivet också har ett rött.
- 11) En jämlikare fördelning av resurser är en förutsättning för att en kraftigt minskad total resursanvändning ska kunna kombineras med en hög materiell standard för alla, såväl i

Sverige som globalt. Omställning till ett hållbart samhälle kommer därför få störst konsekvenser för dem som idag har störst ekologiska fotavtryck och som tar mest resurser i anspråk.

- 12) Den offentliga konsumtionens andel av ekonomin måste tillåtas växa. Både för att en utbyggd välfärd ökar jämlikheten mellan olika samhällsklasser och mellan kvinnor och män, och för att offentlig konsumtion i allmänhet har lägre miljöpåverkan än privat konsumtion.
- 13) Marknaden kommer inte att lösa klimat- och miljöproblemen. Det krävs att folkrörelser mobiliserar, erövrar politisk makt, och använder staten för att reglera marknaden.
- 14) En rödgrön omställning innebär att vi lyfter fram jämlikhet, jämställdhet, solidaritet, organisering och demokrati som röda trådar i en framgångsrik omställning till ett hållbart samhälle.

15) Klimatkrisen beror på dåliga strukturer, inte dåliga människor

- 16) När skulden för miljö- och klimatkriserna placeras hos vanligt folk tenderar den att skapa uppgivenhet och motverka bred mobilisering.
- 17) Vänsterpartiet ser att klimatkrisen inte uppstått genom att enskilda människor gjort felaktiga val. Den kommer därför inte heller lösas genom att vi lägger ansvaret för omställningen på enskilda människor. Miljö- och klimatkriserna är grundläggande samhällskriser som vi bara kan lösa tillsammans.
- 18) De flesta människor är beredda att dra sitt strå till stacken, om de ser och känner att alla gör det här tillsammans. Därför ska Vänsterpartiets politik inriktas på att bygga bra strukturer, där det är enkelt att vara utsläppsnål och svårt att elda fossila bränslen, både för att lyckas med omställningen och för att vinna folkligt stöd för den.
- 19) Om vi ska klara klimatförändringarna behöver våra konsumtionsmönster förändras. I detta arbete är samhällets gemensamma konsumtion central. Offentlig upphandling, pensionsfonder och investeringar är avgörande verktyg.

20) Realistiskt, organiserat och folkligt

- 21) Utgångspunkten för Vänsterpartiets miljö- och klimatarbete är att vi lägger pragmatiska, genomförbara och handfasta reformförslag som ska kunna vinna brett politiskt stöd med de politiska förutsättningar som finns idag.
- 22) Vänsterpartiet undviker att fastna vid politiska symbolstrider om de har begränsad betydelse på de faktiska utsläppen, utan är inriktad på att finna lösningar och vägar framåt.
- 23) För att synliggöra att det behövs större förändringar än vad som idag är politiskt möjligt att få igenom lägger Vänsterpartiet även långtgående och långsiktiga förslag.
- 24) Vänsterpartiet betonar att det är ekonomins sätt att fungera som måste förändras. Hur och vad vi producerar avgör om omställningen kan förverkligas.
- 25) Omställningen måste genomföras på ett sätt som är lyhört inför hur människors vardag ser ut.
- 26) Omställningsrörelsen behöver vara bred, folklig och inkluderande. Människor från många olika grupper i samhället ska kunna känna sig hemma i den och vara trygga med att deras intressen finns företrädda i den.

27) 2. Politiska punktkrav för omställningen

28) Vi bygger om Sverige med gröna jobb och arbetstidsförkortning

29) Gröna jobb

- 30) Vänsterpartiet vill se investeringar för att ställa om Sverige som innebär att en rad nya, gröna jobb skapas.
- 31) En mycket viktig uppgift för samhället är att se till att omställningen och den omstrukturerad arbetsmarknad och ekonomi som den medför går så smidigt som möjligt genom en aktiv arbetsmarknadspolitik och trygghet i övergången för de enskilda.
- 32) Det är nödvändigt med kraftigt ökade investeringar i det som ställer om Sverige: i förnybar energi, elnät, järnvägar, kollektivtrafik, energireoveringar och nybyggnation av lokaler och klimatsmarta bostäder.
- 33) Vänsterpartiet vill prioritera en stark och långsiktig expansion av välfärdsverksamheter, utbildning, kultur och annan informationsproduktion, vård av ekosystemtjänster, samt investeringar i grön teknologi och grön infrastruktur. Det handlar om sektorer som vårdar de ekologiska systemen eller präglas av jämförelsevis låg miljöbelastning och hög samhällsekonomisk produktivitet.
- 34) Offentlig upphandling och konsumtion är centralt för att både klara klimatomställningen och skapa jobb som är både gröna och vita. Vi vill utvidga och bättre utnyttja de möjligheter som idag finns att i offentlig upphandling låta såväl miljö- och klimat- som sociala hänsynstaganden väga tyngre än jakten på lägsta kostnader.
- 35) Den omställning från fossil till förnybar energi som Vänsterpartiet verkar för förutsätter som regel mer arbete med energiproduktion i Sverige än idag och bör öka sysselsättningen. Det gäller särskilt i en utbyggnadsfas då stora nyinvesteringar görs. Vänsterpartiets satsningar på energibesparingar och upprustningar av befintliga bostäder och lokaler ger också en stor efterfrågan på arbetskraft under många år.
- 36) En klimatomställning kräver en skarp omprioritering i byggandet. Å ena sidan behöver vi färre motorvägar och köpcentrum, å andra sidan mycket fler spårvägar och vindkraftverk. Vänsterpartiet vill göra stora bostadsinvesteringar, både i nya klimatsmarta hyresrätter och i reoveringar och energieffektiviseringar i miljonprogrammet.
- 37) Den gemensamma ekonomin och de offentliga investeringarna behöver växa. Skattehöjningar på de högsta inkomsterna och förmögenheterna, samt på sådant som förstör miljön behövs för att möjliggöra sådana ökade offentliga investeringar och en utvecklad välfärd.
- 38) Vänsterpartiet anser att situationen kräver en ny syn på samhällsinvesteringar: vi vill omvandla överskottsmålet till förmån för ett balanskrav över en konjunkturcykel samt att staten, precis som kommuner och landsting, ska kunna skilja mellan driftsbudget och investeringsbudget för att kunna genomföra långsiktigt viktiga investeringar.
- 39) Det gemensamma ägandet i ekonomin ska öka och bidra till omställningen. En mångfald av icke-vinstdrivande aktörer – från statliga bolag till kooperativ och sociala företag – ska stimuleras, med uppdrag att låta våra resurser cirkulera i samhället med målet att göra största möjliga nytta.
- 40) Vänsterpartiet verkar för att skapa gröna jobb genom att bättre cirkulera resurser och skapa produkter med längre hållbarhet. Ett framtida hållbart samhälle måste genomsyras av

och byggas utifrån ett kretsloppstänkande. Även samverkan och resursdelning orsakar lägre utsläpp och kan minska de totala resursuttagen.

- 41) För att driva på investeringar i omställningen vill Vänsterpartiet införa en statlig grön investeringsbank och ställa om AP-fonderna så att de verkar för att driva på omställningen.

42) Hållbar industripolitik

- 43) Sverige fyller idag en viktig roll i världen genom att exportera en lång rad industriprodukter som är samhällsekonomiskt viktiga och producerade med relativt begränsad miljöpåverkan. Den omställning Vänsterpartiet vill se kommer att behöva genomföras på ett sätt som inte leder till utflyttning av den produktionen.
- 44) Vänsterpartiet förespråkar en aktiv statlig industripolitik som bland annat ska verka för att svensk industri ska producera samhällsnyttiga varor med riktigt låga utsläpp och exportera dem till världen.
- 45) För att omställningen ska kunna genomföras så att exporten av hållbara produkter växer, kan staten initialt behöva ta en del av kostnaderna eller bidra med ekonomiska stimulanser för att gynna omställningen.
- 46) Vänsterpartiet vill att Sverige ska vara världsledande i flera av de viktigaste omställningsprocesserna och verkar för att dessa helst sprids i stort sett fritt.
- 47) Under förutsättning att den fossila energin fasas ut från energiproduktionen kan koldioxidinfångning och lagring, så kallad CCS (Carbon capture and storage), vara en tänkbar teknik inom den tunga processindustrin i Sverige, exempelvis inom stål, järn, cement och papper, där det i dagsläget inte finns trovärdiga fossilfria alternativ och där risken för att industrin flyttar till andra länder om den inte får tillgång till tillräckligt med energi är uppenbar.
- 48) På sikt kan CCS vara en möjlig teknik för att nå så kallade negativa utsläpp; genom att bioenergi används som energikälla och utsläppen avskiljs och begravs under marken.

49) Arbetstidsförkortning

- 50) Vänsterpartiet vill i högre utsträckning än idag realisera produktivitetens utvecklingen som fritid, snarare än som fler producerade materiella varor. Detta i form av en fortlöpande, generell arbetstidsförkortning med bibehållen lön och med sex timmars arbetsdag som målsättning.
- 51) Arbetstidsförkortningen är en av de största omedelbara förbättringarna av människors livsvillkor som vår omställning till en ekologisk ekonomi ger.
- 52) Arbetstidsförkortningen måste genomföras som en del av en bredare politik för ökad sysselsättning och jämlikhet, minskade inkomstskillnader mellan kvinnor och män och nödvändiga välfärdssatsningar. Ett av målen med arbetstidsförkortningen är att fördela den betalda arbetstiden och inkomsterna jämnare inom befolkningen.

53) Energiomställning och vägen till en fossilfri framtid

54) Globala avtal och handel

- 55) Vänsterpartiet vill se ett globalt klimatavtal som baserar sig på principerna om rättvist miljöutrymme och klimaträttvisa. Det bör vara juridiskt bindande med ett sanktionssystem för skarpa begränsningar för utsläpp och fossil utvinning, rättvist så att de länder som har ett historiskt ansvar för utsläppen tar ett särskilt ansvar för att hantera konsekvenserna av dem och ambitiöst nog att undvika katastrofala klimatförändringar, samtidigt som det ger förutsättningar att ta världen ur fattigdom.
- 56) Länder och regioner ska utifrån en sådan rättvis fördelning av miljöutrymme ha både rätt och möjlighet att jämnt utveckla och kontrollera sin produktion, sina finansiella flöden och sina naturresurser. Den fria rörligheten för kapital ska underordnas alla länders rätt att värna en hållbar ekonomisk, ekologisk och social utveckling.
- 57) Handelssystem som bygger på konkurrens med lägre löner, urholkad miljöhänsyn och nedrustat socialt ansvarstagande slår hårt mot både människor och klimatet. När kapitalet agerar globalt måste även arbetet för de fackliga rättigheterna och en hållbar utveckling bedrivas globalt. Vänsterpartiet vill därför att Sveriges och EU:s handelspolitik omformuleras samt att Världshandelsorganisationen WTO i grunden förändras. Grunden för handelspolitiken borde vara välavvägda multilaterala avtal där utvecklingsländer ges möjlighet att utvecklas på ett hållbart sätt.
- 58) Internationella handelsavtal och internationella miljö- och klimatavtal har ofta motstridiga regler. Vänsterpartiet vill att de internationella miljö- och klimatavtalens mål ska överordnas internationella handelsintressen. Därför verkar Vänsterpartiet för att Sverige i EU och WTO ska agera för att klimat- och miljöperspektiv alltid ska inkluderas vid handelsavtal och att det ska skapas en mekanism för tvistlösning mellan handelsavtal och miljö- och klimatavtal.
- 59) Vänsterpartiet vill se ett undantag för utvecklingsländerna i immaterialrätten, liknande det som dessa lyckades förhandla till sig inom tjänsteavtalet TRIPS. Med ett sådant undantag, för miljöteknik och vissa livsmedelstekniker, skulle teknik lätt och billigt kunna spridas till utvecklingsländer.
- 60) Vänsterpartiet ska verka för att den fria rörligheten för kapital, varor, arbetskraft och tjänster i EU ska underordnas alla EU-länders rätt att värna en hållbar ekonomisk, ekologisk och social utveckling. I väntan på detta ska Sverige utnyttja möjligheten att beakta social-, klimat- och miljönytta vid lagstiftning och implementering av EU:s direktiv om offentlig upphandling maximalt, så att krav som närproducerat, ekologiskt, rättvisemärkt, god djurhållning och kollektivavtalslika villkor ska kunna ställas, inte bara krav på lägsta pris.

61) Radikal och genomförbar energiomställning

- 62) Vänsterpartiet vill ha en 100 procent förnybar energiförsörjning till 2040. Det innebär att Sverige kommer att behöva bygga ut den inhemska elproduktionen.
- 63) Vänsterpartiet vill fasa ut fossilberoendet bland annat genom en omfattande elektrifiering av transportsektorn och industrin.
- 64) Vänsterpartiet vill ha en nationell plan för energibesparing och energieffektivisering eftersom den mest hållbara energin är den som går att spara.
- 65) Hur omfattande utbyggnaden av förnybara energikällor behöver vara är avhängigt hur stora energibesparingar och energieffektiviseringar som kan ske i samhället.
- 66) Den omställning Vänsterpartiet vill se innebär en mycket omfattande utbyggnad av förnyelsebara energikällor, där sol-, vind- och vågkraft behöver byggas ut i en mångdubblad

takt jämfört med idag. Erfarenheter från andra länders utbyggnad av förnybart och de snabbt sjunkande produktionskostnaderna för framförallt solceller talar för att detta är fullt realistiskt.

- 67) För att trygga Sveriges långsiktiga energiförsörjning och energisäkerhet vill Vänsterpartiet förutom att satsa på olika förnyelsebara energikällor också utveckla och investera i lösningar för energilagring, elnät som klarar att hantera en decentraliserad elproduktion med större produktionssvängningar, samt skapa reserv- och regleringskapacitet som kan drivas med biogas och vätgas.
- 68) För Vänsterpartiet är det väsentligt att infrastrukturen för energisystemet, elnätet, är ägt av samhället genom exempelvis staten. Den tekniska energiomställningen av energisystemet, med exempelvis småskalig energiproduktion, förändrar ägande- och produktionsstrukturerna så att framtidens energikonsumenter samtidigt är framtidens energiproducenter. Därför behöver infrastrukturen som länkar dem samman ägas av det offentliga och inte begränsas av privata ägarintressen.
- 69) Kärnkraften är inte bara en osäker energikälla, den är också dyr och försvårar omställningen till en 100 procent förnybar energiproduktion.
- 70) Vänsterpartiet vill ha en successiv avveckling av kärnkraften i takt med att det förnybara byggs ut och verkar för att kärnkraftsavvecklingen ska ta hänsyn till den svenska kärnkraftens möjlighet att bidra till minskade utsläpp från fossila kraftverk på den nordeuropeiska elmarknaden.

71) Fossila utsläpps begränsningar

- 72) Klimatomställningen handlar inte bara om nya begränsningar för utsläpp, utan även om att begränsa fossil utvinning både i Sverige och globalt.
- 73) Vänsterpartiet vill öka ambitionen vad gäller när målet om nollutsläpp av fossila växthusgaser i Sverige ska vara uppnått till redan 2040.
- 74) För att etablera utsläppsminskningen som en central politisk målbild och skapa ordning och reda i klimatpolitiken är det avgörande att Sverige inför en klimatbudget som omfattar alla politikområden.
- 75) Klimatmålen ska nås genom utsläppsminskningar inom landet, omfatta utsläpp inom såväl den handlande som den icke-handlande sektorn och avse de utsläpp som är skapade av mänsklig verksamhet.
- 76) Vänsterpartiet vill att Sverige även tar ansvar för de konsumtionsrelaterade utsläppen, de växtgasutsläpp som kommer från import och internationella flygresor. Därför vill Vänsterpartiet införa mål och styrmedel för att minska de konsumtionsrelaterade utsläppen.

77) Styrmedel för fossilfritt

- 78) Vänsterpartiet har stött dagens miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel som utsläppshandel och elcertifikat, när de varit rätt utformade. Vänsterpartiet vill införa trängselskatter på fler orter, införa vägslitageavgift för tunga fordon och en flygskatt, samt avskaffa eller minska de flesta undantagen från koldioxidbeskattningen, inte minst i fossilbaserad kraftvärmeproduktion. Näringar kopplade till skogs- och jordbruk bör kompenseras för vägslitageavgiften för tunga fordon.
- 79) Skatt på drivmedel är ett viktigt verktyg för att minska bilismens klimatpåverkan. Men det är också ett trubbigt verktyg som inte gör skillnad på en höginkomsttagare i storstad med god tillgång till kollektivtrafik och en låginkomsttagare i glesbygd utan tillgång till alternativ till bilen. Ska vi klara klimatomställningen behövs mer träffsäkra styrmedel utvecklas.

- 80) EU:s handel med utsläppsrätter, kallat ETS, måste reformeras i grunden. Målsättningen för koldioxidutsläppsminskningen måste skärpas genom att taket för koldioxidutsläppen från Europas industrianläggningar skrivs ner. Ett minimipris på utsläppsrätter bör införas så att konjunkturrelaterade efterfrågeminskningar eller en underskattning av industrins möjligheter att sänka sina utsläpp saktar ner omställningen. Dessutom behöver systemet förändras i grunden även till formen. Alla utsläppsrätter ska auktioneras ut och inkomsterna från detta tillfalla medlemsländerna.
- 81) Vänsterpartiet vill använda skattesystemet för att gynna förnybar energi, men samtidigt inte uppmuntra till energislöseri. Småskalig elproduktion ska uppmuntras genom att gynna sol- och vindkraftsutbyggnad.
- 82) Samhällets gemensamma konsumtion är central för att ändra våra samlade konsumtionsmönster. Den offentliga upphandlingen är ett avgörande verktyg för detta. Det som stat, kommuner och landsting köper in på marknaden ska bidra till att premiera effektiv energianvändning och hållbara lösningar.
- 83) Vänsterpartiet vill flytta rådande finansiella placeringar, exempelvis AP-fonderna och annat offentligt sparande, från det som smutsar ned med fossil energi till det som ställer om Sverige och på så sätt bidra till divesteringen, det vill säga att det fossila stannar i jorden. Vi vill använda det gemensamma ägandet till att garantera att divesteringen blir av.
- 84) Pensionsplaceringar är av särskild betydelse. I dagsläget är miljardtals kronor bundna i oljebolag och annan ohållbar verksamhet. Vänsterpartiet vill att AP-fonderna ges i uppdrag att avveckla investeringar i fossil energi och i verksamheter där mänskliga rättigheter kränks.
- 85) Subventionering av miljöskadlig verksamhet måste upphöra eller i speciella fall fasas ut. Det gäller exempelvis skattebefrielse eller nedsättning av koldioxidskatten och andra skatter för bland annat torv och gruvindustri, jordbruket samt för flyg och sjöfart, liksom kärnkraftens delvisa ansvarsfrihet vid händelse av en olycka. Jordbruket, fisket och i vissa fall andra näringar som är viktiga för att säkra en levande landsbygd och nationell och ekologiskt hållbar produktion, ska kompenseras för de kostnader detta medför genom i första hand ges stöd till omställning till förnybar energi.

86) Hållbara transporter

- 87) Vänsterpartiet kräver att det nationella målet för en fossilfri fordonsflotta till år 2030 genomförs. Hela transportsektorn behöver ställas om genom att helt fasa ut fossila bränslen som energikälla och i rask takt ersätta dem med eldrift och/eller andra förnybara drivmedel.
- 88) Inblandning av biobränsle är ett sätt att fasa ut det fossila. Med så kallad kvotplikt vill vi succesivt öka inblandningen av biobränslen.
- 89) Vänsterpartiet vill uppnå målet om en fossilfri fordonsflotta genom att införa ett ”bonus-malus”-system som gör bilar med mindre miljöbelastning billigare och bilar med större utsläpp dyrare. Vi vill också införa ett stöd för bilbränslekonvertering, ändra avdragsrätten för arbetsresor så att den blir färdmedelsneutral och tillhandahålla bättre tillgång på biobränslen och laddstolpar för elbilar.
- 90) Samhället ska byggas och planeras med prioriteringen att fotgängare, cyklister och kollektivtrafik går före biltrafiken där dessa trafikslag är realistiska alternativ. Vänsterpartiet vill använda stads- och regionplaneringen för att främja en förläggning av bostäder, arbetsplatser, offentlig service och handel som är förenlig med ett smidigt liv utan bil.
- 91) De samlade transporterna i samhället behöver effektiviseras och minska i omfattning genom resurssnål samhällsplanering. Satsningar på kollektivtrafik underlättar för den som idag reser med bil att resa på ett mer hållbart sätt. Men satsningar på kollektivtrafik ökar också

möjligheten för den som saknar tillgång till bil att kunna resa och röra sig i samhället. Vid utbyggnad av kollektivtrafik är det därför viktigt att både väga in möjligheter att minska bilismen och att resmönster kan skilja sig åt på grund av inkomst och kön.

- 92) Vänsterpartiet anser att det krävs kraftfulla satsningar på kollektivtrafik, järnväg, inre vattenvägar och lösningar där varor eller personer använder flera olika transportsätt för att uppnå fossilfria transporter.
- 93) Vänsterpartiets mål är en utbyggd, avgiftsfri kollektivtrafik. Etappmål kan vara sänkta avgifter, avgiftsfri kollektivtrafik för vissa grupper, eller på vissa tider. Genom detta ges alla en drivkraft att välja energisnål kollektivtrafik framför privatbilism, samtidigt som transportsystemet blir rättvisare och mera jämlikt. Kollektivtrafiken ska framförallt vara i offentlig regi för att underlätta effektiv trafikplanering och frigöra resurser till investeringar.
- 94) Vänsterpartiet ska verka för att framtidens vägtransporter ska gå på el, eftersom elmotorer är betydligt effektivare än förbränningsmotorer, så att totalt sett mindre energi krävs. Det sker främst genom batteribilar, laddhybrider, vätgasdrivna bränsleceller och elektrifiering av själva vägnätet. Elektrifieringen minskar också buller och utsläpp av andra föroreningar som kolväten och partiklar.
- 95) Godstrafiken ska i största mån flyttas över till den utsläppsfria järnvägen och sjöfart. För att kunna minska lastbilstrafiken med 30-70 procent behövs en samordning av varutransporter. Återstående lastfordon som inte kan elektrifieras behöver drivas på biobränslen. Stat, kommuner och landsting ska vara pådrivande i detta.
- 96) Vänsterpartiet vill satsa på att förstärka järnvägsnätet och därmed öka kapaciteten för godshantering. Genom att satsa på nya spår, underhåll av järnvägen och att vi inom EU verkar för att kunna sänka banavgifter, kan godstransporter styras över från väg till järnväg.
- 97) Vänsterpartiet vill ha en ekologiskt hållbar handelsflotta med stor andel svenskflaggade handelsfartyg där goda arbetsvillkor råder och där det dessutom ges större utrymme till att öka volymen på inrikes sjöfart. En väl fungerande sjöfart till och från svenska hamnar är en avgörande förutsättning för svensk industris möjligheter att frakta sina varor hållbart på världsmarknaden. Det finns även starka skäl att ha en stark inhemsk sjöfartsnäring för att kunna utforma de transporter som landets industri efterfrågar.
- 98) Cyklandet ska fås att öka genom hållbar stadsplanering och investeringar i cykelinfrastruktur; som ökat statligt stöd till cykelbanor och cykelparkeringar, ökad framkomlighet för cyklister genom ändrade trafikregler, utvecklade låncykelsystem, utvecklade kommunala- och regionala cykelplaner, fler och bättre cykelparkeringar vid kollektivtrafiksterminaler och stationer, samt ökade möjligheter för att ta med cykeln i kollektivtrafiken.
- 99) Flygets miljöpåverkan är stor och växande. Att reducera utsläppen innebär i dagsläget att själva flygandet måste minska. Flyget behöver bära sin miljökostnad i mycket högre grad än vad som sker idag inom EU:s utsläppshandel på både utrikes- och inrikesflyget.
- 100) Vänsterpartiet vill göra alternativen till flyget, främst tågtrafiken, attraktivare genom utbyggt järnvägsnät och snabbare och tätare turer, samt genom att gynna det prismässigt genom en flygskatt och ett utsläppstak för flygplatser.
- 101) Landsdelar som saknar realistiska alternativ till flyget ska få undantag från de ökade kostnaderna och begränsningarna för inrikesflyget.
- 102) Vänsterpartiet ska driva krav på kraftiga utsläppsminskningar från internationellt flygande i internationella avtal.

103) Vi håller ihop landsbygd och stad

- 104) En förutsättning för klimatomställningen är att människor ska kunna lita på att det går att leva i hela Sverige, både på landsbygden och i städer. Sverige ska hänga ihop: ekonomin ska fungera överallt och infrastruktur ska finnas för alla.
- 105) Samverkan mellan landsbygd och städer behöver utvecklas på ett sätt som gör att landsbygden inte utarmas. Istället ska städerna ges möjligheter och incitament att röra sig mot en regional självförsörjning i samverkan med den omgivande landsbygden.
- 106) Samma lösningar kan inte tillämpas överallt och samma krav kan inte ställas överallt. I storstaden ska det vara enklare att ta sig fram utan bil än med. På landsbygden fortsätter bilar att vara ett viktigt färdmedel.
- 107) Vänsterpartiet vill bygga långsiktigt hållbara städer genom att förtäta och bygga på höjden där det redan finns samhällsservice och kollektivtrafik.
- 108) Våra storstäder är idag mycket segregerade. Samtidigt ser vi hur handel och samhällstjänster koncentreras till innerstäder och till nya kommersiella center. Utvecklingen fördjupar segregationen, försämrar tillgången till samhällsservice och leder till ineffektiva och tidsödande transporter av varor och människor samt större utsläpp. En politik för hållbara städer måste vara en politik som bryter ner dagens segregation och skapar levande stads- och kommundelar med blandade verksamheter. Människor ska kunna leva, arbeta och ta del av samhällsservice och handel i sin egen stadsdel.
- 109) För att förbättra samåkningsmöjligheterna och minska vägtrafikens utsläpp vill Vänsterpartiet gynna anropsstyrd kollektivtrafik och samåkningspooler på landsbygden.
- 110) Såväl för lands- och skogsbygdens utveckling som för att klimatomställningen ska kunna lyckas så spelar företag med bas i jord-, skogs- och vattenbruk och turismnäringen en nyckelroll. Fler jobb kommer att behöva skapas där för att klara klimatomställningen vilket också ökar möjligheterna till positiv befolkningsutveckling och annan utveckling på landsbygden.
- 111) Eftersom det ekonomiska systemet av egen kraft för över mycket av de värden som skapas på landsbygden till storstadsområdena, verkar Vänsterpartiet för att samhället ska kompensera för detta. Mer av vinsterna från vattenkraften och gruvnäringen ska återföras till de regioner där de skapats. Samhället ska öka tillgången till riskkapital utanför tillväxtområdena, stärka lokala banker, verka för utvecklad samhällsservice och för omfattande investeringar i hållbara transportinfrastrukturer som når hela landet. Det behöver finnas utbyggd service inom rimliga avstånd med handel, offentlig service, biodrivmedelsmackor och laddstolpar.

112) Hållbart jordbruk

- 113) Jordbruket har en nyckelroll i omställningen och står för 18 procent av Sveriges klimatutsläpp. Vänsterpartiet verkar för lägre utsläpp genom bland annat ökad andel konsumtion av klimatsmarta livsmedel, minskad livsmedelsimport och för stöd till hållbar mat.
- 114) Ett levande och hållbart svenskt jordbruk förutsätter en aktiv jordbrukspolitik som skapar långsiktiga förutsättningar genom investeringar, forskning, offentlig upphandling och möjligheter till nya inkomstkällor inom t.ex. förnyelsebar energi, turism och förädling av livsmedel. Det är viktigt att Sverige undviker att införa ytterligare avgifter, skatter och regelverk som skapar konkurrensnackdelar för det svenska jordbruket i relation till jordbruket

i övriga EU. Alla förändringar av miljöstyrande skatter och avgifter som tas från jordbruket ska också föras tillbaka till denna näring.

- 115) Vänsterpartiet vill göra det lättare att få tillgång till närproducerad, hälsosam och miljövänligt producerad mat genom att upprätta en nationell livsmedelsstrategi och förändra lagstiftningen så att kommunerna enklare kan handla närproducerat och ha högre krav på djuromsorg. Vi vill öka svensk livsmedelsproduktion eftersom den är viktig för att producera den mat vi äter, för att den har högre miljö- och djurskyddsnivå, för att undvika utsläppstung import och för att den är viktig för att skapa arbetstillfällen, inte minst på landsbygden. Vi vill minska köttkonsumtionen samtidigt som vi vill att en större andel av det kött som konsumeras kommer från djur som fötts upp i Sverige. Vi vill gynna inhemsk djuruppfödning genom offentlig upphandling och genom att alla animaliska produkter märks med ursprungsland. Vi vill också se en märkning av animaliska produkters ursprungsland på restauranger och caféer. Vi vill verka för att minskning av importen av kött.
- 116) Det ekologiska jordbruket bidrar till högre biologisk mångfald och ökar markens motståndskraft, vilket behövs när klimatet förändras. Vänsterpartiet verkar för att öka andelen certifierat ekologiskt lantbruk genom ett riktat ekonomiskt stöd till ekologisk produktion samt till ekologiska rådgivare. Dessutom kan många nya jobb skapas inom hållbart jordbruk eftersom det är sannolikt att en omställning till ekologiskt och fossilfritt jordbruk kräver högre arbetsintensitet.
- 117) Sveriges jordbruk är storförbrukare av fossila bränslen och behöver övergå till att använda fossilfria bränslen. Det kan åstadkommas genom investeringsstöd från staten, incitament för att öka jordbrukets möjligheter att producera egen förnybar energi, som att röta gödsel och spannmålsrester till biogas eller sätta upp vindkraftsverk och solceller.
- 118) Sveriges medlemskap i EU innebär att svenskt jordbruk och därmed landsbygdens utveckling påverkas starkt av EU:s jordbrukspolitik. Vänsterpartiet vill se en åternationalisering av jordbrukspolitiken som möjliggör bland annat att lokal, nationell och ekologiskt hållbar jordbruksproduktion kan gynnas på bekostnad av import.

119) Skogen och biomassans många värden

- 120) Sveriges skogar är komplexa ekosystem av stor betydelse genom allt ifrån ekosystemtjänster till natur- och kulturvärden, ekonomiska värden och dess funktioner i klimatomställningen. De stora skogsarealerna i Sverige ger oss ett specifikt ansvar i klimatomställningen.
- 121) Skogen spelar flera roller i klimatomställningen. Den binder koldioxid när den växer, vi lagrar koldioxid när vi bygger i trä, den ger bioenergi och kan ersätta oljebaserade produkter. Det är därför önskvärt med en ökad tillväxt i skogen.
- 122) Eftersom det tar många årtionden för avverkad skogsmark att än en gång binda det kol som frigörs vid avverkningen vill Vänsterpartiet att Sverige ska ta initiativ till en ordentlig forskningsgenomgång av klimateffekterna av olika sorters skogsbruk, samtidigt som andelen statligt ägd skog bör öka och brukas med högre prioritering av miljö- och klimatvärden än idag.
- 123) Vänsterpartiet driver att Nagoya-avtalet, som har en bra vision men även konkreta målsättningar och arbetsprogram för att rädda den biologiska mångfalden och därigenom säkra fungerande ekosystem, ska utgöra utgångspunkten för större skyddade arealer.
- 124) Biomassan bör användas där den behövs som bäst, eftersom den utgör en begränsad resurs som bara kan ersätta mindre delar av fossilberoendet. Det behövs betydligt bättre regelverk för låg miljö- och klimatpåverkan innan vi ökar uttaget av biomassa för att inte

klimatmål och stödsystem för biomassa ska pressa fram ohållbar bioenergi. Dessutom bör biomassan användas där den gör störst nytta för elektrifiering och energieffektivisering.

- 125) Biomassan är en potentiellt mycket lönsam exportindustri, då behovet av den är stort och förädlingen i hög utsträckning kan ske inom landet. Vänsterpartiet anser att styrmedlen för biomassan bör prioritera långsiktigt bundet kol, som i träbaserade byggmaterial eller biokol till växtförbättring. I andra hand behöver biomassan styras mot områden där det är det enda alternativet till fossila bränslen, som bioplaster och vissa drivmedel till flyg och sjöfart, de fordon som är svåra att elektrifiera.
- 126) Vänsterpartiet ser en stor möjlighet i vidare förädling av träprodukter, inte minst genom att öka bostadsbyggandet i trä. Från ett klimatperspektiv finns det stora fördelar med att bygga i trä både för att det ersätter cement och för att det binder kol långsiktigt. Byggande i trä innebär också att byggprocessen snabbas upp.
- 127) Potentialen för bioplaster är stor i och med utfasningen av oljebaserade plastprodukter.

128) Ansvarsfull mineralpolitik

- 129) Gruvindustrin är en strategiskt viktig näring för Sverige. Inte minst gäller det i regioner som tidigare drabbats av hög arbetslöshet och utflyttning. Den svenska gruvnäringen har i en internationell jämförelse också låga utsläpp, som dock måste ha fortsatt snabb utsläppsminskning.
- 130) Sveriges rika tillgångar på mineraler är en gemensam ändlig resurs vars värden går förlorade om de bryts och förbrukas. Vänsterpartiet anser att mineralersättningen ska höjas från dagens två promille till tio procent för att samhället ska kompenseras för förlusten av våra gemensamma resurser vid gruvbrytning, och att intäkterna från mineralersättningen ska gå till en gruvfond med syftet att återföra samhällsinvesteringar till gruvregionerna.
- 131) Gruvbrytning har en mycket stor påverkan på miljö och omgivande samhällen. Därför vill Vänsterpartiet ändra aktiebolagslagen så att det ekonomiska ansvaret alltid tas av moderbolaget. Gruvbolag ska vid en konkurs inte kunna smita från sitt långsiktiga ansvar för de omfattande ingrepp i naturen som gruvor innebär. Rätten att bryta malm i en fyndighet, så kallad bearbetningskoncession, ska endast ges om ekonomisk lönsamhet är möjlig även när hela miljökostnaden, inklusive kostnader för efterbehandling, inkluderas.
- 132) Redan projektering och provborrning kan medföra negativa effekter på naturvärden och renskötsel. Därför vill Vänsterpartiet skärpa lagstiftningen för att värna miljön och skydda unika naturområden. Bergsstaten, som handlägger ärenden som rör prospektering och utvinning av mineral, ska inte ska kunna bevilja undersökningstillstånd i områden som är klassade som naturreservat, Natura 2000-områden eller världsarvsområde. Dessutom ska det krävas synnerliga skäl för att bevilja undersökningstillstånd, dvs. tillstånd för att prospektera mineral för att i framtiden eventuellt kunna bryta i kärnområden för renskötsel.
- 133) Vänsterpartiet driver att uranbrytning ska vara förbjudet i Sverige.
- 134) För att nå klimatmålen måste de mesta av de globalt sett kända fyndigheterna av fossila bränslen stanna i marken. Därför anser Vänsterpartiet att inga projekteringar efter olja, kol eller naturgas ska tillåtas.